

Η Μ Ε Ρ Ο Λ Ο Γ Ι Ο 2018

LIFE NATURA
THEMIS Ο Νόμος
στην Υπηρεσία
του Περιβάλλοντος

Life Natura Themis

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Life Natura Themis

www.lifethemis.eu

Του Γιώργου Σμπώκου, Δ.Ν.

Αντί εισαγωγής

Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ένας σκυθρωπός κύριος με γραβάτα. Ο δικηγορικός σύλλογος μεριμνά για όσα ζητήματα αφορούν στο δικηγορικό σώμα. Η νομική επιστήμη ασχολείται με την ερμηνεία και εφαρμογή των κανόνων δικαίου. Η αξία του περιβάλλοντος είναι οικονομική και αφορά στην εμπορική διαχείριση των φυσικών πόρων. Ο μετασχηματισμός της κοινωνίας είναι προνόμιο της πολιτικής.

Με το πρόγραμμα Life Natura Themis ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου ανανοηματοδοτεί τις παραπάνω έννοιες. Ο δικηγόρος συμμετέχει σε καινοτόμες και εξωστρεφείς δράσεις. Ο δικηγορικός σύλλογος υπηρετεί την κοινωνία. Η νομική επιστήμη στρατεύεται στις υπηρεσίες της περιβαλλοντικής προστασίας. Η αξία του περιβάλλοντος είναι εγγενής και επηρεάζει όλο το φάσμα της νομοθετικής δραστηριότητας. Ο μετασχηματισμός της κοινωνίας είναι ευθύνη όλων μας.

Για πρώτη φορά ένας δικηγορικός σύλλογος υποστηρίζει με λογιστική και υλικοτεχνική αυτοτέλεια την υλοποίηση ενός επιστημονικού προγράμματος σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Για πρώτη φορά συνεργάζονται ερευνητικά δύο δικηγορικοί σύλλογοι. Για πρώτη φορά μελετάται συστηματικά η περιβαλλοντική εγκληματικότητα στον τόπο μας.

Γιατί ενδιαφέρει το δικηγόρο;

Το δίκαιο του περιβάλλοντος είναι διατομεακό. Ο νομικός περιβάλλοντος μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε όλους τους τομείς του δικαίου.

Στιγμιότυπο από το εθνικό συνέδριο του προγράμματος που διοργανώθηκε στο Ηράκλειο, στις εγκαταστάσεις του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης μεταξύ 08-10 Σεπτεμβρίου 2017.

Αστική διάσταση του περιβαλλοντικού δικαίου

Κοπή δέντρων, κατάληψη ρεμάτων και προστασία τοπίου. Ερμνεύονται ως περιβαλλοντική υποβάθμιση. Προσβάλλουν την προσωπικότητα του εντολέα. Μέσω της 57 ΑΚ αξιώνεται άρση της προσβολής. Καμινάδες εστιατορίων, μάντρες, κλιματιστικά. Η λειτουργία τους προκαλεί οχλήσεις. Η 1004 ΑΚ μπορεί να απαγορεύσει την εγκατάσταση. Αδικοπρακτική ευθύνη του δημοσίου ή ενός ιδιώτη για περιβαλλοντικές προσβολές. Το αστικό σκέλος της υπόθεσης περιέχει την αποζημίωση και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΕισΝΑΚ και της 914 επ. ΑΚ.

Ποινική διάσταση του περιβαλλοντικού δικαίου

Λύματα στη θάλασσα (ν. 743/1977). Κατοίγαροι σε ρέματα (ν. 2971/01). Λαθροθηρία (ν. 4042/12). Παράνομες διανοίξεις οδών και εκχερσώσεις (ν. 998/79). Ο

δικηγόρος αναζητά τις χρήσεις γης στην περιοχή. Ανακαλύπτει την περιβαλλοντική διάσταση της ιστορούμενης υπόθεσης. Αναδεικνύει τις ειδικές διατάξεις του νόμου. Όταν η δραστηριότητα τελείται καθ' υπέρβαση της άδειας του δράστη εφαρμόζεται το α. 30 του Ν. 1650/86. Όταν η ρύπανση αφορά σε μεταβατικά ύδατα εφαρμόζονται τα α. 13, 14 του ν. 3199/2003. Όταν υποβαθμίζεται το θαλάσσιο περιβάλλον εφαρμόζεται ο ν. 4037/12 και ο ν. 3983/2011. Καθώς το περιβάλλον υποβαθμίζεται συνήθως για τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους, ο δικηγόρος λαμβάνει υπόψη του το α. 28 του ν. 1650/1986.

Διοικητική διάσταση του περιβαλλοντικού δικαίου

Η τακτοποίηση ενός αυθαιρέτου, μια απαλλοτρίωση, μια αλλαγή στις χρήσεις γης είναι καθημερινές υποθέσεις της διοίκησης. Επεμβάσεις σε δασικές περιοχές και σχέδια οικιστικής επέκτασης μπορούν να προσβάλλουν μια προστατευόμενη περιοχή, το τοπίο ή ακόμη και ένα αρχαιολογικό χώρο. Μια ιδιωτική άδεια που εκδόθηκε και ο πελάτης ζητά την ανάκλησή της. Ένα δημόσιο έργο που προσβάλλει δικαιώματα κυριότητας του πελάτη μας. Αναζητώντας χωροταξικές και πολεοδομικές διατάξεις σύντομα ο δικηγόρος θα συναντήσει την προστασία του φυσικού ή του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Τα επιχειρήματά του κατά διοικητικών αποφάσεων που επιφέρουν την επιδείνωση των όρων διαβίωσης και την υποβάθμιση του υπάρχοντος φυσικού ή οικιστικού περιβάλλοντος, θα αντληθούν από το περιβαλλοντικό δίκαιο (ΣτΕ Ολ 1528/2003, 1847/2008, 3059/2009, 415/2011). Τέτοιες αποφάσεις είναι οι ΣτΕ 1942/2017 και η 1977/2017 για τα κριτήρια προσδιορισμού της «οικιστικής πυκνώσης», η 3341/2013 για την τακτοποίηση αυθαιρέτων, η 2738/2014 για πολεοδομικές χρήσεις και εμπορικά κέντρα και οι ΣτΕ Ολ 415/2011, 3059/2009 για την περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Ακόμη και αν δεν κατατάσσουμε τις παραπάνω υποθέσεις συνειδητά ως «περιβαλλοντικές», εντούτοις όλες εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του περιβαλλοντικού δικαίου. Το πρόγραμμα Life Natura Themis μπορεί να ενημερώσει για το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, να παρουσιάσει αξιόπιστα στατιστικά περιβαλλοντικής εγκληματικότητας και να παράσχει πληροφορίες στον ενδιαφερόμενο δικηγόρο για τις προοπτικές εξέλιξής του στο χώρο του περιβαλλοντικού δικαίου.

Στατιστικά περιβαλλοντικής εγκληματικότητας

Η αστυνομία, η δασική υπηρεσία και οι λιμενικές αρχές συλλέγουν στατιστικά δεδομένα για την εγκληματικότητα εν γένει. Αυτά τα δεδομένα όμως δεν είναι προσβάσιμα από το ευρύ κοινό, συνήθως ούτε από άλλες δημόσιες υπηρεσίες.

Επιπλέον δεν εστιάζουν στην περιβαλλοντική υποβάθμιση. Κατά συνέπεια, τα στατιστικά στοιχεία δεν βοηθούν στον προγραμματισμό των ελέγχων, την εκτίμηση ή ακόμα και την πρόβλεψη του εγκλήματος για τη βελτίωση της ποινικής δίωξης.

Το πρόγραμμα Life Natura Themis δημιουργεί ένα μπρώο περιβαλλοντικού εγκλήματος, προσβάσιμο σε όλους, με δεδομένα που σέβονται την ταυτότητα του δράστη.

Συχνότητα δίωξης περιβαλλοντικών εγκλημάτων στην Κρήτη (αναφορά έρευνας 2015).

Δικαστική εξέλιξη περιβαλλοντικών εγκλημάτων Κρήτης (αναφορά έρευνας 2015).

Από τον Οκτώβριο 2015 έως τον Οκτώβριο 2017 ελέγχθηκαν στην ανατολική Κρήτη 24.896 υποθέσεις σε αρχεία της διοίκησης (Περιφέρεια, Αστυνομία, Δασαρχείο κλπ) και δικαστήρια (Μονομελή και Τριμελή Πλημ/κεία) της ανατ. Κρήτης. Αποδελτιώθηκαν 392 υποθέσεις περιβαλλοντικής εγκληματικότητας. Όλες οι υποθέσεις περιβαλλοντικής εγκληματικότητας στατιστικοποιήθηκαν κατά είδος, χρόνο τέλεσης, αποτέλεσμα κ.α. και αναρτήθηκαν στο γεωπληροφορικό χάρτη στην ιστοσελίδα του προγράμματος (<http://www.lifethemis.eu/el/program/deliverables/environmental-crime-map>). Κατά το πρώτο έτος της έρευνας αναζητήθηκαν στοιχεία από επιλεγμένες δημόσιες υπηρεσίες με προανακριτικές αρμοδιότητες και χωρική αρμοδιότητα σε περιοχές του δικτύου Natura 2000. Το δεύτερο έτος της έρευνας έγινε επιτόπιος έλεγχος σε αρχεία αποφάσεων των Πρωτοδικείων του Ηρακλείου και του Λασιθίου.

Το μεγαλύτερο ποσοστό υποθέσεων που απασχόλησαν τα ποινικά Δικαστήρια Ανατ. Κρήτης το έτος 2015 αφορούσε σε μεταβολή αιγιαλού (αυθαίρετες κατασκευές σε αιγιαλό, όπως προβλήτες, σκάλες, ράμπες, εκσκαφές, αμμοληψίες κ.α.). Αρκετές από τις περιοχές τέλεσης βρίσκονται σε παραθαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000 αν και ως επί το πλείστον τα στοιχεία αφορούν όμορες περιοχές Natura 2000 και ΚΑΖ. Η ρύπανση/ υποβάθμιση περιβάλλοντος ως γενική ρήτρα που χρησιμοποιείται στη δικαστική πρακτική ήταν το δεύτερο κατά σειρά διωκόμενο έγκλημα. Από την

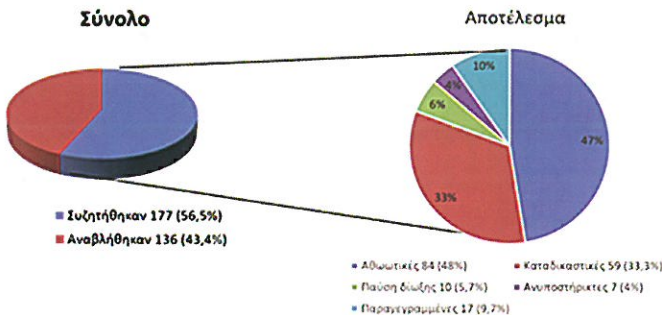
Ανατολική Κρήτη σύνολο

Συχνότερα διωκόμενο έγκλημα

ενδεικτική έρευνα δικογραφιών αποδείχθηκε ότι αφορά σε παρεμβάσεις όπως λύματα και απόβλητα σε υδάτινους φορείς αλλά και απόρριψη αδρανών σε χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης. Ο εμπρησμός από αμέλεια ήταν ένα πολύ συχνό φαινόμενο που συνδέεται άμεσα με το κόστος και τις υποδομές διαχείρισης βιοαποδομήσιμων (υπολείμματα από καλλιέργειες κυρίως), τις παράνομες χωματερές, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις και με τη μελισσοκομία και τις γεωργικές δραστηριότητες στο ύπαιθρο.

Ανατολική Κρήτη σύνολο

Η συλλογή, καταγραφή και στατιστική ανάλυση των δεδομένων συμβάλλει στην ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση της περιβαλλοντικής εγκληματικότητας. Η δημόσια ανάρτησή τους επιτρέπει την πρόβλεψη της τέλεσης εγκληματικών πράξεων και τον καλύτερο υπηρεσιακό προγραμματισμό των ελέγχων. Η χρήση της τεχνολογίας διευκολύνει τη διυπηρεσιακή συνεργασία των διωκτικών αρχών. Συνολικά εκτιμάται ότι το πρόγραμμα θα ευαισθητοποιήσει τις αρχές και την κοινωνία για την αποτελεσματικότερη δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

πραγματική εικόνα της δίκης των αντίστοιχων εγκλημάτων. Με την επιφύλαξη της «ουσιαστικής πραγματικότητας», δηλαδή των εγκλημάτων που καταγράφονται και των εγκλημάτων που πραγματικά τελούνται, η ομάδα του Life Natura Themis, συλλέγει και καταγράφει επίσημα στοιχεία με σκοπό να αναδείξει τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Συναντήσεις, ημερίδες, συνέδρια

Στα σεμινάρια του προγράμματος συμμετέχουν ακαδημαϊκοί, δικαστές & εισαγγελείς, υπάλληλοι και στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπρόσωποι των σωμάτων ασφαλείας, δικηγόροι, ΜΚΟ και απλοί πολίτες. Στόχος είναι να δημιουργηθούν σχέσεις που θα αμβλύνουν την επιφύλαξη των πολιτών έναντι της Διοίκησης και της Δικαιοσύνης και θα συμβάλλουν στη βελτίωση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και την αποτελεσματικότητα της δίκης περιβαλλοντικών παραβάσεων. Το πρόγραμμα των σεμιναρίων περιλαμβάνει κυρίως νομικές εισηγήσεις, χωρίς να λείπουν οι ομιλίες και παρουσιάσεις άλλων επιστημόνων που σχετίζονται με το περιβάλλον. Με περιπτώσιολογικές ασκήσεις καλούνται οι συμμετέχοντες να αντιμετωπίσουν πραγματικά ή εικονικά περιστατικά υποβάθμισης, προκειμένου να αντιληφθούν στην πράξη πώς διεξάγεται μια διοικητική ή ποινική διαδικασία.

Ομιλία της δικηγόρου κ. Αγγελίνας Μπάρλα.
Συγγιμώτυπο από το Σεμινάριο «Περιβαλλοντικό Δίκαιο και Περιβαλλοντικές ΜΚΟ» στο Ηράκλειο στις 11 Μαρτίου 2017.

Ομιλία του δικηγόρου κ. Γιώργου Ζερβού.
Συγγιμώτυπο από το Σεμινάριο «Περιβαλλοντικό Δίκαιο και Περιβαλλοντικές ΜΚΟ» στο Ηράκλειο στις 11 Μαρτίου 2017.

Εμπόδια – Δυσκολίες

Δύο μόνο από τους 28 διοικητικούς φορείς στην ανατολική Κρήτη που έτυχαν επίσκεψης από τους συνεργάτες του προγράμματος γνώριζαν το καθεστώς προστασίας των περιοχών Natura 2000. Το ποσοστό άγνοιας των φορέων είναι αναμενόμενο αν αναλογιστεί κανείς ότι αυτές οι περιοχές δεν διαθέτουν ρυθμιστικό πλαίσιο (ΠΔ)

ή φορείς διαχείρισης. Συνάδει επίσης με την έλλειψη ειδικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Δώδεκα μόνο από τους 28 διοικητικούς φορείς όπου αναζητήθηκαν επίσημα στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης, απέστειλαν δεδομένα. Κάποιες υπηρεσίες δεν κατέγραφαν τις περιπτώσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης και έτσι δεν μπορούσαν να παράσχουν δεδομένα. Μία υπηρεσία διέθετε βιβλίο συμβάντων, εντούτοις δεν κατέγραφε καταγγελίες. Οι περισσότερες υπηρεσίες δεν είχαν υπολογιστές, και έτσι τα στοιχεία που προσκόμιζαν ήταν ελλιπείς χειρόγραφες σημειώσεις που δεν μπορούσαν να αξιοποιηθούν στατιστικά. Ορισμένες υπηρεσίες έχουν μηχανογραφηθεί, χωρίς όμως να διαθέτουν εξειδικευμένο μητρώο περιβαλλοντικού εγκλήματος με αποτέλεσμα να απαιτείται χρονοβόρα διαλογή των υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης, γεγονός που οδήγησε σε ματαίωση της έρευνας. Τρεις μόνο από τους 28 διοικητικούς φορείς διέθεταν μητρώο περιβαλλοντικών παραβάσεων.

Οι τεχνικές ελλείψεις εμπόδιζαν με διάφορους τρόπους την εξαγωγή στοιχείων. Το πρόβλημα της έλλειψης κατάρτισης των υπαλλήλων και μηχανοργάνωσης των φορέων είναι συστηματικό και επίμονο.

Στα Πρωτοδικεία της ανατολικής Κρήτης το επίπεδο μηχανοργάνωσης ήταν καλύτερο σε σχέση με τη διοίκηση. Οι βασικές δυσκολίες εδώ εστιάζονταν στο απαρхайωμένο χειρωνακτικό σύστημα αρχειοθέτησης μετά το στάδιο της μίνυσης και του προσδιορισμού. Η στατιστική έρευνα ήταν πάντοτε δυσχερής και χρονοβόρα. Πολλές φορές ήταν αδύνατη. Σε επίπεδο απονομής δικαιοσύνης, παρατηρήθηκαν μεγάλα ποσοστά αναβολών, μακρά διάρκεια από την τέλεση της πράξης μέχρι την εκδίκασή της, υψηλά ποσοστά αθώωσης και παραγραφής και επιβολή πολύ χαμηλών έως καθόλου ποινών. Η νομοθεσία για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος (ΠΔ 148/2009) δεν εφαρμόζεται.

Υπό αυτές τις συνθήκες σε κάθε περίπτωση δεν κατέστη πάντοτε εφικτό να αθροιστεί ο πραγματικός αριθμός των περιβαλλοντικών υποθέσεων ή να παρακολουθηθεί η διακύμανσή του στο σύνολο της Κρήτης. Η εξέλιξη των υποθέσεων, η επιβολή ποινών, η εκδίκαση σε δεύτερο ή τρίτο βαθμό είναι αδύνατο προς το παρόν να προσεγγισθούν στο πραγματικό τους μέγεθος.

Η παραπάνω παραδοχή δεν αναιρεί το σκοπό του προγράμματος, αντίθετα επιβεβαιώνει την αναγκαιότητά του. Επίσης δεν αποκλείει την εξαγωγή των πρώτων γενικών συμπερασμάτων. Αντίθετα θέτει τις βάσεις για τη διαμόρφωση των πρώτων αντιπροσωπευτικών δεικτών δίκης, ετοιμότητας συνεργασίας των διοικητικών φορέων και αποτελεσματικότητας της διοίκησης να διαμορφώσει ένα μηχανισμό προστασίας, ελέγχου και διαχείρισης του περιβάλλοντος.

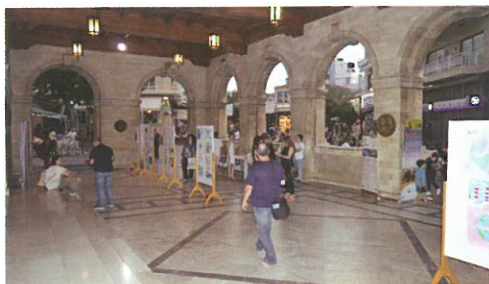
Ομιλία του προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, κ. Άρη Ροζάκη. Στιγμιότυπο από το Εθνικό Συνέδριο «Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη και Αποκατάσταση: Προκλήσεις και Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα», στο Ηράκλειο στις 8 - 10 Σεπτεμβρίου 2017.

Νομοθεσία

Δύο βασικά νομοθετήματα συγκεκριμενοποιούν τη συνταγματική επιταγή του α. 24 Σ για περιβαλλοντική προστασία. Ο ν. 1650/1986 για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ο ν. 998/1979 για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Αυτά τα νομοθετήματα έχουν τροποποιηθεί πολλές φορές και ιδιαίτερα στην περίοδο 2008-2017. Άλλες φορές τροποποιήθηκαν με σκοπό την προστασία του φυσικού πλούτου, όπως στην περίπτωση του ν. 3937/2011 (προστασία βιοποικιλότητας). Άλλες φορές τροποποιήθηκαν με σκοπό τη διευκόλυνση των ονομαζόμενων «στρατηγικών επενδύσεων» του ν. 3894/2010 με αρνητικές συνέπειες για τον φυσικό πλούτο, όπως στην περίπτωση του ν. 4467/2017 (τροποποιήσεις διατάξεων της δασικής νομοθεσίας).

Στην ιστοσελίδα του προγράμματος υπάρχει συλλογή της ισχύουσας νομοθεσίας καθώς και οι αρμοδιότητες κατά προανακριτικό φορέα. Αναφορά γίνεται στα στάδια εξέλιξης μιας ποινικής υπόθεσης.

Σε μια προσπάθεια να ισχυροποιηθεί η ποινική προστασία του περιβάλλοντος εκδόθηκε ο νόμος 4042/2012 (ΦΕΚ Α' 24/13/02/2012). Ενισχύθηκε το πεδίο ευθύνης των νομικών προσώπων και προβλέφθηκε η επιβολή σε βάρος τους βαρύτερων ποινικών κυρώσεων. Αυστηροποιήθηκαν οι ποινικές διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 1650/1986. Διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής του Ποινικού Κώδικα με διατάξεις

Δημότες του Ηρακλείου στη Λότζα. Συγκριότυπο από τις εκδηλώσεις της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος που συμμετείχε το πρόγραμμα Life Themis στις 06 Ιουνίου 2017.

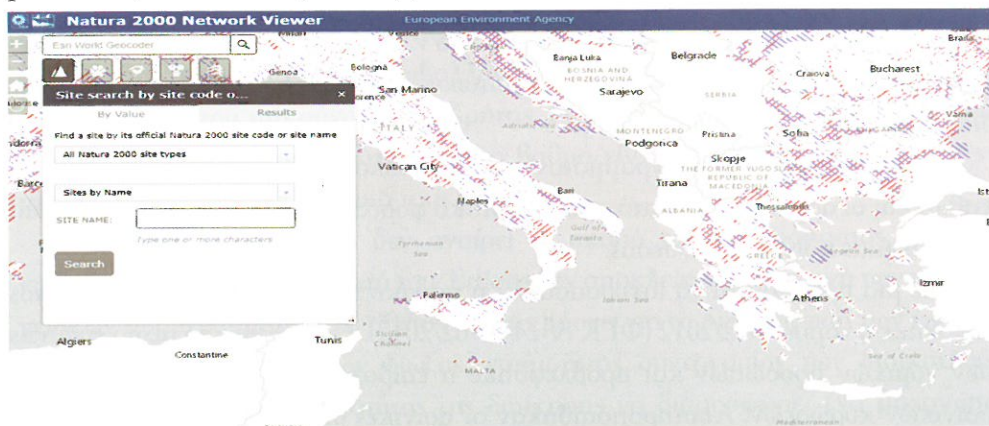

Εισαγγελείς και δικηγόροι στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου. Συγκριότυπο από την Ημέρα Ενημέρωση στο Δικαστικό Μέγαρο στις 06 Μαρτίου 2017.

περιβαλλοντολογικής προστασίας, όπως η τέλεση περιβαλλοντικών εγκλημάτων στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, η αποστέρηση από έσοδα που αποκτήθηκαν από παράνομες δραστηριότητες και η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών. Θεσπίσθηκαν ειδικές δικονομικές διατάξεις και ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, με σκοπό τη διαλεύκανση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη

Για περισσότερο από 25 χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών με σκοπό την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας από τις ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η προστασία κλιμακώνεται σε ζώνες (δρυμνοί, μνημεία της φύσης, βιογενετικά αποθέματα, αισθητικά δάση, εκτροφεία θηραμάτων, κλπ.) και ρυθμίζεται αντίστοιχα η μορφή των επιτρεπόμενων παρεμβάσεων, ώστε να μην κλονίζεται η οικολογική ισορροπία.

Στη σελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://natura2000.eea.europa.eu> μπορεί να βρει κανείς το χάρτη των περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Το δίκτυο καλύπτει πάνω από 26.000 περιοχές σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, συνολικής έκτασης 850.000 τ.χλμ., που αποτελεί περίπου το 20% του Ευρωπαϊκού εδάφους. Το δίκτυο Natura 2000 είναι το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο. Νομική βάση του Natura 2000 αποτελούν οι Οδηγίες για τα πτηνά (79/409/ΕΚ) και για την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας (92/43/ΕΚ).

Η καταγραφή των τόπων που πληρούν τα κριτήρια των οικοτόπων και ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΚ στη χώρα μας (296 περιοχές) έγινε από ομάδα περίπου 100 επιστημόνων που συστάθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE (1994-1996) με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)». Στον επιστημονικό κατάλογο εντάχθηκε το σύνολο σχεδόν των μέχρι τότε προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η τελική επιλογή των τόπων που προτάθηκαν από τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε από κοινή ομάδα εργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ - Υπουργείου Γεωργίας κατόπιν γνωμοδοτήσεων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων. Με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 19ης Ιουλίου 2006 εγκρίθηκε σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου ο κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή [Επίσημη Εφημερίδα L 259 της 21.9.2006].

Στην Κρήτη προστατευόμενες από το δίκτυο Natura 2000 είναι οι εξής περιοχές:

Γιούκτας, Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	Βάι, Άκρα Πηλακός και θαλάσσια ζώνη	Παραλία Ρεθύμνου και εκβολή Γεροποτάμου	Ασφένδου, Καλλικρατής και παράκτια ζώνη
Νήσος Δία	Νήσος Κουφονήσι	Ακρ. Λιανός	Νήσοι Γάβδος και Γαβδοπούλα
Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο μέχρι Κόκκινο Πύργο)	Λάζαρος Κορυφή	Κάβος Περιβόλια	Εθνικός δρυμός Σαμαριάς
Αστερούσια (Κόφινας)	Μαδάρα Δίκτης	Όρος Ίδη (Βορίζια Γερανοί, Καλή Μαδάρα)	Φαράγγι Τρυπητής
Δίκτη	Διονυσάδες Νήσοι	Ζόρος, Αγαθή Κέδρος	Ψιλάφι, Κουστογιέρακο
Δυτικά Αστερούσια	Φαράγγι Σεληνάρι	Κουρταλιώτικο Φαράγγι	Παραλία από Χρυσосκαλίτιστα μέχρι ακροτήριο Κριός

Κρουσώνας	Βραχάσι	Φαράγγι Πρέβελη	Μετερίζια, Άγιος Δίκαιος,
Βρωμονερό Ίδως	Νοτιοδυτική Θρύπη (Κουφωτό)	Πρασιανό Φαραγγι	Τσουνάρα, Βιτζόλια Λευκών Ορέων
Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)	Νησίδες Κάββαλοι	Όρος Ψηλορείτης	Χερσόνησος Γραμβούσας και Νησίδες Ήμερη και άγρια Γραμβούσα
Κορυφή Κούπα	Όρη Ζάκρου	Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα	Ποντικονήσι
Εκβολή Γεροποτάμου	Όρος Κέδρος	Τιγάνι και Φαλάσσαρνα	Νησίδα Άγιοι Θεόδωροι
Οροπέδιο Λασιθίου	Κουρταλιώτικο Φαράγγι	Ποντικονήσι, Όρμος Λιβάδι Βίγλια	Φαράγγι Καλλικράτης, Αργουλιανό Φαράγγι, Οροπέδιο Μανίκα
Καθαρό, Σελένα, Κράσι, Σελέκανος,	Μονή Πρέβελη (Ευρύτερη περιοχή)	Νήσος Ελαφώνησος και παράκτια ζώνη	Λίμνη Αγιάς (Χανιά)
Χαλασμένη κορυφή	Πρασιανό φαράγγι	Χερσόνησος Ροδόπου και παραλία Μάλημε	Χερσόνησος Ροδόπου
Νήσος Χρυσή	Πατσός	Έλος τοπόλια, Σάσαλος, Άγιος Δίκαιος	Λίμνη Κουρνά και εκβολή Αημιρού
Μονή Καψά	Σφακορύακο ρέμα	Όρμος Σούγιας, Βαρδια, Φαράγγι Λίσσου μέχρι Ανωδρους και παράκτια ζώνη	Νοτιοδυτική Γαύδος και Γαυδοπούλια
Όρος Θρύπης	Φαράγγι Θερίσσου	Λίμνη Αγιάς, Πλατανιάς	Ρέμα και εκβολή Κερίτη
Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης	Λευκά Όρη και παράκτια ζώνη	Φρέ, Τζιτζιφιές	Κοιλιάδα Φάσας
Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο	Δράπανο, παραλία Γεωργιούπολης και Λίμνη Κουρνά	Άκρα Μαυροβούνι	Νίπος

Δυστυχώς σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει ένα Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για το Περιβάλλον, την Αγροτική Παραγωγή, ή τους οικοτόπους προστασίας. Στις περιοχές που υφίσταται κάποιο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (π.χ. Natura, Corrine) ή δίκτυο του διεθνούς δικαίου (π.χ. υγράτοποι/ Συνθήκη Ραμσάρ, άγρια ζωή/Συνθήκη Βέρνης) δεν υπάρχει διαχειριστικό σχέδιο για την προστασία και διαχείρισή τους. Στην Κρήτη, τα όρια, οι επιτρεπόμενες δράσεις

και οι αρμοδιότητες της διοίκησης παραμένουν σε μια διαρκή δημιουργική ασάφεια. Η ασάφεια αυτή επιτρέπει στη διοίκηση να παραμελεί τη λήψη των αναγκαίων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων κατά παράβαση της Συνταγματικής επιταγής για περιβαλλοντική προστασία (ΣτΕ 3976/2010, 1242/2008, 2818/1997, ΣτΕ 975/2015). Επιπλέον, επιτρέπει στους παραβάτες να επαναλαμβάνουν με (ελάχιστες) ή χωρίς κυρώσεις τα ίδια εγκλήματα διαρκώς.

Το παραπάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνει η από 05.02.2008 και αριθ. 1/2009 Εγκύκλιος του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεώργιου Σανιδά. Για τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης και της προανάκρισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων έχει εκδοθεί η εγκύκλιος του Αρείου Πάγου ΕγκΕισΑΠ 8/2013 που δέχεται ότι οι προανακριτικοί υπάλληλοι διστάζουν να διενεργήσουν προανακριτικές πράξεις, έρευνες και κατασχέσεις.

Μεταβολή αιγιαλού και αυθαίρετη δόμηση σε προστατευόμενη περιοχή του δικτύου Natura 2000. Νήσος Ντία. (Φωτ. ΜΦΙΚ).

Παράνομοι αγώνες μηχανοκίνητων οχημάτων στο καταφύγιο άγριας ζωής και υγρότοπο της εκβολής του Αποσελέμη στις Γούβες. (Φωτ. ΜΦΙΚ).

Πληροφορίες για το πρόγραμμα

Το έργο Life Natura Themis είναι ένα πενταετές πρόγραμμα που αφορά στην ποινική δίωξη εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής σε περιοχές του Δικτύου NATURA 2000. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και απευθύνεται σε Δικαστές, Εισαγγελείς, Δικηγόρους, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και δημόσιες αρχές με προανακριτικές αρμοδιότητες. Ανάδοχος του προγράμματος είναι το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης και εταίροι, το ΣΥΓΑΠΕΖ (ΥΠΙΕΝ), η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), ο Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων και ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου. Η ανάγκη υλοποίησης του προαναφερόμενου έργου προέκυψε έπειτα από τη διαπίστωση ότι εισαγγελικές και προανακριτικές αρχές δεν είναι εξοικειωμένες με τις αρμοδιότητες και το καθεστώς προστασίας των προστατευόμενων περιοχών.

Παρουσίαση προγράμματος στην Εφημερίδα των Συντακτών στο φύλλο της 06ης Οκτωβρίου 2017.

Παρουσίαση προγράμματος στην εφημερίδα Καθημερινή στο φύλλο της 24ης Απριλίου 2017.

Βασικοί στόχοι του έργου Life Natura Themis είναι:

- Η συνειδητοποίηση εκ μέρους των φορέων ότι το περιβαλλοντικό έγκλημα είναι ένα ξεχωριστό πεδίο ποινικού δικαίου και ότι υπάρχει ατομική ευθύνη για την πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας
- Η καλλιέργεια δεξιοτήτων σε προανακριτικούς υπαλλήλους, προκειμένου να προλαμβάνουν και να διώκουν αποτελεσματικά το περιβαλλοντικό έγκλημα.
- Η τεκμηρίωση, ότι η ορθή εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου προάγει την τοπική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή και εξασφαλίζει την ορθή χρήση των περιβαλλοντικών πόρων.
- Η ενημέρωση των κατοίκων των περιοχών NATURA 2000 για την παράνομη δραστηριότητα στις περιοχές τους που προσβάλλει την τοπική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική τους πρόοδο.
- Η επιδίωξη του εκσυγχρονισμού του δικαστικού συστήματος μηχανοργάνωσης.

Βιβλιογραφικές προτάσεις

- Βασιλειάδης Δ., Διβάνη Χ., Κουσκουνά Μ., Παπαπετρόπουλος Α., Περιβάλλον, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.
- Παпанεοφύτου Α., Ποινικό Δίκαιο του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.
- Παπαπετρόπουλος Δ., Προστασία της αρχαιολογικής και νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς, Σάκκουλας, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017.
- Μπάκαβου Μ. Φωτόπουλος Φ., Περί αιγιαλού και παραλίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2016.
- Παπαστερίου Δ., Δασικό Δίκαιο & Εθνικό Κτηματολόγιο, Σάκκουλας, Αθήνα Θεσσαλονίκη 2017.

Επικοινωνία

Κάθε ενδιαφερόμενος δικηγόρος μπορεί να έρθει σε επαφή με το Παρατηρητήριο του δικηγορικού συλλόγου. Διευθύνεται από ένα δικηγόρο - ερευνητή, που έχει εξασφαλίσει άδεια συλλογής προσωπικών δεδομένων από την αρμόδια αρχή προστασίας για ερευνητικούς σκοπούς. Η έρευνα του Παρατηρητηρίου έχει χαρακτήρα στατιστικό. Στο Παρατηρητήριο παρακολουθείται και καταγράφεται παράλληλα η περιβαλλοντική νομοθεσία που διέπει τις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000 και εκδίδεται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (Οδηγίες, Κανονισμοί, Ανακοινώσεις), εθνικό επίπεδο (Νόμοι, ΥΑ κλπ) και τοπικό επίπεδο (Αποφάσεις Περιφέρειας, Δήμων, Υπηρεσιών κλπ). Κάθε τέσσερις μήνες υποβάλλεται αναφορά προς το Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου και κάθε έτος συνολική αναφορά προς τον ανάδοχο του προγράμματος (ΜΦΙΚ).

Ο συντονιστής του προγράμματος για το Δικηγορικό Σύλλογο Ηρακλείου, Δρ Γιώργος Σμπώκος στο Εθνικό Συνέδριο LIFE NATURA THEMIS, στο Ηράκλειο στις 8 - 10 Σεπτεμβρίου 2017.

Η συντονίστρια του προγράμματος για το Δικηγορικό Σύλλογο Χανίων, κ Μαρία Μανιαδάκη στο Θερινό Σχολείο του Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ στα Χανιά, στις 21 έως τις 30 Ιουλίου.

Το Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου Ανατολικής Κρήτης λειτουργεί υπό την αιγίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, με συντονιστή το δικηγόρο Δρ Γιώργο Σμπώκο. Εδρεύει στο Ηράκλειο Κρήτης. Τηλ/Fax: 2814 007442. E-mail: observatoryeastcrete [at] gmail [dot] com.

Το Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης λειτουργεί υπό την αιγίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων, με συντονίστρια τη δικηγόρο Μαρία Μανιαδάκη. Εδρεύει στα Χανιά. Τηλ: 28210 41179 / Fax. 28210 41189 E-mail: observatorywestcrete [at] gmail [dot] com.

Εταίροι

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ) είναι ο ανάδοχος του προγράμματος. Το ΜΦΙΚ ιδρύθηκε με Προεδρικό Διάταγμα το Δεκέμβριο του 1980 στο πλαίσιο της Σχολής Θετικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης, σύμφωνα με το οποίο περιλαμβάνει πέντε Τμήματα: Ζωολογικό, Βοτανικό, Ανθρωπολογικό, Παλαιοντολογικό-Γεωλογικό και Ορυκτολογικό.

Συνάντηση των εταίρων του προγράμματος με εκπροσώπους των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Περιβάλλοντος με θέμα την πιλοτική εφαρμογή «κωδικού περιβαλλοντικού εγκλήματος» στις Εισαγγελίες των Πρωτοδικείων της Κρήτης, στην Αθήνα, στις 03 Μαρτίου 2017.

Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου (ΔΣΗ) ιδρύθηκε το 1954 σύμφωνα με το νομοθετικό διάταγμα 3026, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 235 / 08.10.1954 και τροποποιήθηκε με το Νόμο 4194/2013. Τα εσωτερικά θέματα του ΔΣΗ ρυθμίζονται από τον Κανονισμό Λειτουργίας που εκδόθηκε βάσει της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου του ΔΣΗ με αριθμό 65 / 03.11.2015.

Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων (ΔΣΧ) ιδρύθηκε το 1884. Είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και αριθμεί σήμερα 386 μέλη. Ο Δ.Σ.Χ. υπόκειται στις διατάξεις του Νόμου 4194/2013 περί Δικηγόρων, διαθέτει Κανονισμό Λειτουργίας και Κώδικα Δεοντολογίας.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Το Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ) ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 100/2014 (ΦΕΚ Α' 167) «Οργανισμός Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», υπάγεται στο Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης Ενέργειας και Μεταλλείων και λειτουργεί ως αυτοτελές Τμήμα του Υπουργείου ΠΕΝ.

Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ) ιδρύθηκε το 1951 και είναι η παλαιότερη εθνική περιβαλλοντική ΜΚΟ στην Ελλάδα. Η ΕΕΠΦ είναι ενεργή σε τέσσερις άξονες – θεματικές ενότητες: περιβαλλοντική παρέμβαση, διατήρηση της φύσης, περιβαλλοντική εκπαίδευση, βιώσιμη διαχείριση και αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Το έργο LIFE14/GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE “Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ EASME και κατά 40% από ιδίους πόρους.